
Przypisy oraz English Summary

Sztuka i Dokumentacja nr 3, 31-33

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

w pełni się tu urzeczywistnia, kształtując relacje i stosunki między ludźmi. Jeśli wytwarza się przedmioty (z założenia niepraktyczne i niczemu nie służące, ważne tylko wewnątrz tej grupy), to ich sens i wartość będą rozumiane tylko w ramach tej społeczności, bez żadnej potrzeby komunikowania czegokolwiek i komukolwiek na zewnątrz. Świat enklaw – małych społeczności zorganizowanych po swojemu i na swój sposób samowystarczalnych – jest porzuceniem życia jako takiego, z jego nadmiarem, manią nazywania i definiowania, z jego sensami i wartościowaniem, przymusem życia w pewien określony sposób. Jest przedarciem się przez gąszcz form życia, które filozof nazywa metasferą istnienia. To epistemiczna przestrzeń ducha, „nowe pole – poznania, emocji i wrażliwości”, w której Jasiński nie pyta ani o podmiot, ani o przedmiot poznania i twórczości, ale o samą relację, która je łączy. W takiej dopiero rzeczywistości następuje pełna samoidentyfikacja osoby ludzkiej, aktywizacja wszystkich pokładów jej osobowości, afirmacja życia, jego witalności i zmienności, w jego szczególne i fragmente. „Co jest ważne? Smak kawy przy śniadaniu, ale wcale nie Dobro i Piękno nabrzmiałe wiedzą książkową. Droga przychodzi sama, a ja niczego nie tworzę. Droga do fragmentu jest trudem. To odejmowanie, a nie dodawanie słów i form. A kto powiedział, że chirurgiczny skalpel jest przyjemny? Czy jeszcze na coś czekam? Przecież nawet czekania się wyrzekłem i spoglądam uważnie pod własne stopy”³⁷. Na mocy tej prostej relacji człowieka ze światem, człowiek rzeczywiście jest w świecie – uczestniczy. I „po raz pierwszy nic z tego nie wynika”.

Magdalena STRZAŁKOWSKA

PRZYPISY ORAZ ENGLISH SUMMARY

1. B. Jasiński, *Dialog*, [niepublikowany].
2. —, *Zasłyszzenia*, [niepublikowany].
3. Ibidem.
4. 2 List do Tymoteusza, [w:] *Biblia Tysiąclecia, Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*, Poznań 2003, s.1354.
5. B. Jasiński, *Estetyka po estetyce. Prolegomena do ontologii procesu twórczego*, Warszawa 2008, s.236.
6. Fundamentem myślowym Jasińskiego jest jego koncepcja ethosofii, oryginalne stanowisko teoretyczne, wykraczające poza standardowo rozumianą filozofię. Koncepcję tę zawarł filozof w swoim dziele *Tezy o ethosofii*. Centralną ideą pracy jest ethos i istnienie – czyli etos istnienia, który jest dla filozofa „naszym posłannictwem gatunkowym”. B. Jasiński, *Tezy o ethosofii, (Theses on Ethosophy)*, Olsztyn-Warszawa 1992.
7. B. Jasiński, *Tezy o ethosofii*, Olsztyn-Warszawa 1992, s. 8.
8. Ibidem, ss. 7-8.
9. Ibidem, s.18.
10. Zagubiona konieczność przewija się w gąszczu form życia człowieka i wynika prosto z samego faktu istnienia. Konieczność ta zarazem określa miejsce, które zajmujemy w bycie faktycznie. Grecy w swej Arkadii miejsce to nazwali etosem. To dzięki niemu w życiu samym człowiek się nie gubił. Patrż: B. Jasiński, *Zagubiony ethos*, Warszawa 1994.
11. B. Jasiński, *Istnieć znaczy tworzyć*, Warszawa 1986.
12. —, *Sztuka?– Tylko wtedy, kiedy jestem*, Warszawa 2009.
13. —, *Tezy o...*, s.91.
14. —, *Estetyka po estetyce...*, s.220.
15. Ibidem, s.238.
16. B. Jasiński, *Tezy o...*, ss.90-91.
17. —, *Sztuka?...*, s.113.
18. —, *Tezy o...*, s.91.
19. —, *Zasłyszzenia...*
20. —, *Sztuka?...*, s.131.
21. —, *Estetyka po estetyce...*, s.206.
22. Ibidem, s.186.
23. B. Jasiński, *Filozofia XX wieku: od buntu rozumu do pokory istnienia*, Warszawa 1990.
24. —, *Tezy o...*, s.92.
25. —, *ZA. Partytura na jednego aktora multimedialnego*, materiał autorski, s.3., we fragmentach [w:] *Zagubiony ethos*, Warszawa 1994, ss.200-236.
26. —, *Sztuka?...*, s.107.
27. Ibidem..., s.137.
28. B. Jasiński, *Dialog...*
29. —, *Estetyka po estetyce...*, s.237.
30. Georgy Lukács opisując świadomościowe skutki fetyszyzmu towarowego udowodnił, że z urzeczowionej struktury świadomości powstała współczesna filozofia, która ustanowiła pomiędzy życiem człowieka w społeczeństwie a naturą, między podmiotem a przedmiotem, a także między ciałem i duszą nieprzezwyciężalne podziały. I filozofia na takich podziałach oparła swój byt. Tak uprawiana refleksja filozoficzna została wyobcowana z praktyki procesu historycznego – nie uczestniczyła w nim, lecz jedynie go obserwowała. Sama zaś rzeczywistość była ujmowana nie w jej procesualnym przebiegu, lecz oglądowo i metafizycznie.
31. B. Jasiński, *Estetyka po estetyce...*, s.181.
32. „Obraz człowieka wyobcowanego jest najogólniejszym negatywnym wzorem osobowym przedstawionym w twórczości Marksa, jest zaprzeczeniem, antytezą jego ideału wszechstronnie rozwijającej się osobowości ludzkiej. Alienacja ogarnia cały „świat człowieka”, sprawiając, iż poszczególni ludzie masowo pozbawieni zostają możliwości rozwoju i realizacji cech „istoty gatunkowej człowieka” w świecie nie tylko produkcji, ale i organizacji społecznych, polityki, religii, rozrywki, sztuki, nauki itd.”. A. Jasińska, R. Siemieńska, *Wzory osobowe socjalizmu*, Warszawa 1978, ss.86-87.
33. K. Marks, *Rękopisy ekonomiczno-filozoficzne z 1844 r.*, [w:] *Dzieła*, tom 1, Warszawa 1960, s.547.
34. B. Jasiński, *Estetyka po estetyce...*, s.216.
35. —, *Fragment*, pkt 11 [w:] „*Twórczość*”, 2007, nr8, ss.69-79.
36. —, *Zasłyszzenia...*
37. —, *Fragment*, pkt 16 [w:] „*Twórczość*” ...

Magdalena STRZAŁKOWSKA

ETHOSOPHICAL REASONS OF BUGUSŁAW JASIŃSKI'S AESTHETIC

The concept of Bogusław Jasiński's aesthetics is an attempt to create a new theoretical space for examining the sense and the aims of activities in the field of art. The starting point is a negation of the very notion of art and an art object. The end point is the experience of the mystery of existence. There is an obstacle on the way, which is traditional aesthetics (beauty, form, content, aesthetical experience, creativeness, re-creation). All that together makes up a metasphere of existence which is a dense matter of life that covers up the existence itself, that is deceptive and non-authentic. The theoretical background of aesthetics is the concept of ethosology. Its central categories are ethos and existence i.e. the ethos of existence. The existence is for philosophy a primary fact, it is obvious and undeniable. There is only what there is. Ethos is however a place which we take up in the whole of existence, in contrast to life, in which we find ourselves in constant search for our own place.

Artistic creation is a tool which allows us to grasp the wisdom coming from the very existence. It demolishes the traditional structure of aesthetics and the global System and appoints a new area of human activity, in a frame for a new social structure where creation can be freely carried out. Creation has no material effect and does not function as a product. It is a process, it is constantly becoming. It is realised in the particular way of living. The artist makes art without consciousness or hyperconsciousness of being an artist. Jasiński postulates creating enclaves – small communities organised in their own way and in a way self-sufficient – which are free from unwelcome influences from the outside world. Creativity is here a way to self-fulfilment devoid of the need to communicate anything to anybody outside. In the ethosological project the only matter for creation is the very personality of the individual.